



## บทที่ 3

### พื้นที่ศึกษา

“บ้านป่าละอู” หมู่ที่ 3 ต. ห้วยสัตว์ใหญ่ อ. ห้วยหิน จ. ประจวบคีรีขันธ์

“ป่าละอู” เป็นชื่อเรียกโดยรวมของบริเวณใกล้เคียงน้ำตกป่าละอู ซึ่งอยู่ในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ส่วนที่อยู่ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งประกอบด้วย หมู่ 1 บ้านเฉลิมเกียรติพัฒนา หมู่ 2 บ้านฟ้าประทาน หมู่ 3 บ้านป่าละอู หมู่ 5 บ้านเฉลิมพร ซึ่งที่มาของชื่อนั้นมีหลายข้อสันนิษฐานด้วยกัน ได้แก่

1. ละอู เป็นภาษากะเหรี่ยงแปลว่า ไม้ ดังนั้น ป่าละอูจึงแปลว่าป่าไม้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2543)
2. คำว่า เลาอู เป็นภาษากะเหรี่ยง แปลว่ามันเทศ จากเลาอู เพี้ยนมาเป็น ละอู ในปัจจุบัน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2543)
3. คนไทยในพื้นที่เห็นว่าพื้นที่นี้มีไม้เลื้อยจำนวนมาก จึงเรียกว่า ป่าเลา และปัจจุบันยังมีห้วยป่าเลาอยู่เป็นหลักฐาน ต่อมาชื่อ เลา ถูกเรียกเพี้ยนโดยคนกะเหรี่ยงซึ่งออกภาษาไทยไม่ชัดเจน เป็นละอู (ศักดิ์ดา ปัญญาหาร, **สัมภาษณ์**, 2545)
4. พื้นที่นี้เมื่อก่อนเป็นป่าเขา และมีกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ก็คือชาวกะเหรี่ยง-กะเหรี่ยง และชาวลาวที่อพยพมาจากจังหวัดอุบลราชธานีในภาคอีสาน ต่อมาชาวลาวคนหนึ่งไปล่าสัตว์และถูกช้างฆ่าตาย เลือดไหลแดงเต็มห้วย ต่อมาห้วยและป่าที่ชาวลาวคนนั้นถูกฆ่าตาย จึงถูกเรียกว่า ป่าลาวอุบล ต่อมาชื่อนี้ถูกเรียกให้สั้นว่าป่าลาวอู-ป่าลาวอู และสุดท้ายจึงกลายเป็น ป่าละอู ซึ่งปัจจุบันนี้ยังมีลูกหลานชาวลาวกลุ่มนี้อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนไทย-พม่า และเป็นกลุ่มคนที่ตกสำรวจ (พะฮือ จันทรอุปถัมภ์, **สัมภาษณ์**, 2547)
5. ชาวกะเหรี่ยง-กะเหรี่ยง อาศัยอยู่บริเวณน้ำตกป่าละอูมานานแล้ว ตั้งแต่บัดนี้ยังไม่มีชื่อ แต่พบว่าชาวกะเหรี่ยงที่อยู่ใกล้เคียงคนหนึ่งชื่อนายอู และพื้นที่นี้มีต้นเลาอยู่มาก เพราะฉะนั้นเวลาคนกะเหรี่ยงจะกล่าวถึงน้ำตกแห่งนี้ ก็จะเรียกว่า ป่าเลาอู หมายถึงป่าเลาของนายอู ต่อมาจึงเรียกสั้นๆ เป็นป่าเลาอู และเพี้ยนเป็น ป่าละอู ในที่สุด (อำนาจ สกฤษณะ, **สัมภาษณ์**, 2545)

ไม่ว่า “ป่าละอู” จะมีที่มาของชื่ออย่างไร แต่ปัจจุบันชื่อนี้ใช้เรียกน้ำตกป่าละอู อันเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของอำเภอห้วยหิน และเป็นชื่อที่ใช้เรียกอย่างเป็นทางการเฉพาะหมู่ที่ 3 บ้านป่าละอูเท่านั้น

## 1. ตำแหน่งที่ตั้ง

บ้านป่าละอู ตั้งอยู่ใกล้ชายแดนไทยพม่า ห่างจากชายแดนประมาณ 10 กิโลเมตร ห่างจากตัวเมืองหัวหินประมาณ 60 กิโลเมตร มีขนาดพื้นที่ประมาณ 1700 ไร่ มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือและทิศตะวันตกจรดแนวเทือกเขาตะนาวศรี

ทิศตะวันออกติดต่อกับหมู่ที่ 5 บ้านเฉลิมพร และหมู่ 2 บ้านฟ้าประทาน

ทิศใต้ติดต่อกับหมู่ที่ 1 บ้านเฉลิมเกียรติพัฒนา

หมู่บ้านแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนป่าละอูบน ซึ่งเป็นพื้นที่หมู่บ้านที่อยู่บนที่ดินจัดสรรตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ โครงการหมู่บ้านสหกรณ์ห้วยสัตว์ใหญ่ ป่าแดง-ป่าละอู ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือราษฎรบริเวณชายแดน และเพื่อลดการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนฯ ของชาวไทยภูเขา โดยพื้นที่ส่วนที่สองคือ ป่าละอูน้อย ซึ่งอยู่ในบริเวณที่เป็นส่วนหนึ่งของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ส่วนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ภาพที่ 1-3)

## 2. ลักษณะภูมิประเทศ

หมู่บ้านป่าละอูบริเวณป่าละอูบน สภาพพื้นที่มีลักษณะเป็นลูกคลื่นลอนลาดถึงเป็นลูกคลื่นลอนชัน มีความชัน 4-10 เปอร์เซ็นต์ (กองสำรวจดิน, 2527) มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 224 เมตร (กรมแผนที่ทหาร, 2536) บริเวณป่าละอูน้อย สภาพพื้นที่ประกอบไปด้วยภูเขาและเทือกเขา โดยทั่วไปมีความลาดชันมากกว่า 35 เปอร์เซ็นต์ (กองสำรวจดิน, 2527) ที่ตั้งกลุ่มบ้านมีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 259 เมตร (กรมแผนที่ทหาร, 2536)

หมู่บ้านตั้งอยู่ใกล้ห้วยป่าเลา ซึ่งไหลมาจากน้ำตกชลนาฎ และไหลไปรวมกับลุ่มน้ำปราณบุรีที่หมู่ 2 บ้านฟ้าประทาน

## 3. ลักษณะภูมิอากาศ

อ้างตามข้อมูลจากสถานีตรวจอากาศหัวหินซึ่งเป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้ที่สุด พบว่าอำเภอหัวหินมี 3 ฤดูกาลคือ ฤดูร้อนตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม ฤดูฝนตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม ฤดูหนาวตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตลอดปี (ในคาบ 30 ปี พ.ศ. 2517-2543) ประมาณ 965.7

มิลลิเมตร เดือนที่มีฝนตกหนักมากที่สุดคือเดือนตุลาคม และมีอุณหภูมิเฉลี่ยต่อปี (ในคาบ 30 ปี พ.ศ. 2517-2543) 27.6 องศาเซลเซียส (กรมอุตุนิยมวิทยา, 2545)

#### 4. ลักษณะพรรณพืช

บริเวณป่าละอุน้อย ซึ่งเป็นผืนป่าที่ใกล้เคียงหมู่บ้าน และเป็นป่าที่มีการใช้ประโยชน์โดยชาวกะเหรี่ยงนั้น จัดเป็นป่าดงดิบ ซึ่งมี 2 ประเภท คือ ป่าดงดิบแล้งพบตามที่ลุ่มริมฝั่งน้ำในหุบเขาบริเวณไหล่เขา และที่ราบต่ำระหว่างภูเขา และป่าดงดิบชื้นอยู่ในระดับความสูงไม่เกิน 600 เมตรจากระดับน้ำทะเล (สาขาวิจัยสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร, 2535)

ป่าละอุน้อยมีพรรณไม้นานาชนิด เช่น สมพง ยาง ตะเคียน ไทร ปออีแก้ง ปอหูช้าง เต่าร้าง มะฮัง พังแหล สะตอ เหลียง ทำม้ง กระชิด มีไม้หลายชนิดด้วยกัน เช่น ไม้ตงป่า ไม้หนาม ไม้ฉาก ไม้สีนวล ไม้พื้นล่าง เช่น เอื้องหมายนา พืชจำพวกชิงช้า พืชอิงอาศัย เช่น ข้าหลวงหลังลาย กระแตไต่ไม้ เฟิร์นชนิดต่างๆ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2543)

#### 5. ประวัติความเป็นมา

หมู่บ้านป่าละอุน้อย หมู่ที่ 3 ต. ห้วยสัตว์ใหญ่ อ. หัวหิน จ. ประจวบคีรีขันธ์ เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ใกล้ชายแดนไทยพม่า โดยชนเผ่ากะเหรี่ยงได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ยาวนานกว่า 150 ปี มาแล้ว

ชาวกะเหรี่ยง หรือกะเหรี่ยงสะกอในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดเพชรบุรี เดิมที่เป็นกลุ่มชนที่ไม่ได้มีการตั้งถิ่นฐานเป็นหลักแหล่ง แต่จะมีการอพยพไปเรื่อยๆ เพื่อหาแหล่งทำไร่หมุนเวียน โดยมีเส้นทางการอพยพเป็น 3 เส้นทางหลัก คือ

1) กลุ่มที่เคลื่อนย้ายอยู่บริเวณป่าละอุน้อย-สะตือ (ชุมชนกะเหรี่ยงฝั่งไทยที่อยู่ใกล้กับหมู่บ้านกะเหรี่ยงฝั่งพม่ามากที่สุด) – ป่าละอุน้อย-หนองพลับ

2) กลุ่มที่มีการเคลื่อนย้ายบริเวณป่าแดง-ห้วยสัตว์น้อย-ห้วยสัตว์ใหญ่-ห้วยตะเภา-ต้นแม่น้ำเพชร (จังหวัดเพชรบุรี)

3) กลุ่มที่มีการเคลื่อนย้ายบริเวณป่าหมาก-แพรกตะคร้อ-สวนทุเรียน

ในบางครั้งแต่ละกลุ่มก็อาจมีการอพยพข้ามสายข้ามเส้นทาง แต่เพียงไม่นาน ก็จะกลับมาเคลื่อนไหวอยู่บริเวณสายเดิม การอพยพแต่ละครั้งใช้เวลา 1-2 ปี กล่าวคือเมื่อบ้านที่สร้างจากไม้ไผ่พังก็จะเคลื่อนย้าย ในแต่ละกลุ่มที่เคลื่อนย้ายจะมีประมาณ 5-6 ครอบครัว ที่เป็นญาติกัน และมีคนเก่าแก่ที่เป็นหัวหน้า ซึ่งมีความรู้ในเรื่องพิธีกรรม เป็นผู้นำกลุ่ม

กลุ่มที่เคลื่อนย้ายอยู่ในสายที่ 1 ปัจจุบันรวมกันเป็น หมู่บ้านป่าละอู (พื้นที่ศึกษา) กลุ่มที่เคลื่อนย้ายอยู่ในสายที่ 2 ปัจจุบันรวมกันอยู่ที่ บ้านโป่งลึก-บ้านบางกลอย และบ้านป่าแดง จ. เพชรบุรี สายที่ 3 เป็นกลุ่มชาวกะเหรี่ยงที่หมู่ 11 บ้านแพรงตะคร้อ อ. หัวหิน และหมู่ 3 บ้านป่าหมาก กิ่งอำเภอสามร้อยยอด จ. ประจวบคีรีขันธ์ ในปัจจุบัน

ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 วิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงได้เปลี่ยนไป นั่นคือเลิกการทำไร่หมุนเวียน เพราะข้าวไม่ให้ผลผลิต ชาวกะเหรี่ยงดำรงชีวิตโดยการขุดหาเผือกมัน หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประมาณ พ.ศ. 2507-2508 เริ่มมีภัยจากคอมมิวนิสต์เข้ามาสู่ชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่ ทำให้เริ่มมีส่วนราชการไทยคือตำรวจพลร่ม เข้าไปยังหมู่บ้าน ได้ก่อตั้งโรงเรียน และชี้ให้ชาวบ้านเห็นภัยของคอมมิวนิสต์ ตั้งผู้ใหญ่บ้านคนแรก คือ นายคะ ปัญญาหาร พ.ศ. 2512-2516 เกิดภัยจากคอมมิวนิสต์หนักขึ้น ชาวกะเหรี่ยงที่เข้าเป็นแนวร่วมกับคอมมิวนิสต์ได้หนีเข้าป่า และมีฐานคอมมิวนิสต์ใหญ่อยู่ในฝั่งพม่า บริเวณที่เรียกว่า "ที่บ่อ" หรือแม่น้ำเหลือง จนมีชาวกะเหรี่ยงเหลืออยู่ในหมู่บ้านประมาณ 20 ครอบครัว พ.ศ. 2518-2519 ภัยจากคอมมิวนิสต์เริ่มสงบ ในปี 2520 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จมาเปิดโครงการหมู่บ้านสหกรณ์ห้วยสัตว์ใหญ่ และทรงพระราชทานที่ดินทำกินให้กับชาวกะเหรี่ยงที่บริเวณหมู่บ้านปัจจุบัน ตอนนี้มีชาวกะเหรี่ยงประมาณ 50 ครอบครัว ต่อมาทางฝ่ายปกครองมีการสำรวจประชากร และมีการจัดสรรที่ดินทำกินให้กับชาวบ้านครอบครัวละประมาณ 25 ไร่ พ.ศ. 2526 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างโรงเรียนซึ่งปัจจุบัน คือโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนนเรศวรป่าละอู ที่ 14 เพื่อสอนหนังสือให้กับลูกหลานชาวกะเหรี่ยง พ.ศ. 2528 เมื่อผู้ใหญ่บ้านคนแรกเกษียณอายุราชการ ชาวบ้านได้เลือก ผู้ใหญ่บ้านคนที่ 2 คือนายเชาว์ ปลื้มดอก ต่อมาเมื่อสมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ใช้แผนได้ร่วมมือกับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ทางภาคใต้ ทำให้สถานการณ์ภาคใต้สงบ กะเหรี่ยงคอมมิวนิสต์จึงเริ่มวางอาวุธกลับมายังหมู่บ้าน ประกอบกับค่ายกะเหรี่ยงอิสระถูกกองทัพพม่าตีแตก ช่วงพ.ศ. 2535 กะเหรี่ยงคอมมิวนิสต์ก็อยู่ไม่ได้ จึงเป็นช่วงที่กะเหรี่ยงอพยพกลับมาเพิ่มขึ้น ซึ่งช่วงนี้มีกะเหรี่ยงที่อยู่ฝั่งพม่าอพยพเข้ามาด้วย ทำให้ที่หมู่บ้านเริ่มขยายขึ้น พ.ศ. 2542 กะเหรี่ยงกลุ่มสุดท้ายอพยพเข้ามา และหมู่บ้านประกาศไม่รับกะเหรี่ยงอพยพอีกต่อไป ยกเว้นมาเยี่ยมญาติ

## 6. ประชากร

ปัจจุบันที่หมู่ 3 ต. ห้วยสัตว์ใหญ่ อ. หัวหิน แห่งนี้ มีประชากรกะเหรี่ยง (กะเหรี่ยงสะกอ) และชาวกะเหรี่ยง (กะเหรี่ยงโป-อพยพมาจาก ต. สองพี่น้อง จ. เพชรบุรี เข้ามาเมื่อครั้งมีการจัดสรรที่ดิน ซึ่งผู้ใหญ่บ้านทั้ง 2 คนก็เป็นกะเหรี่ยงโปที่มาแต่งงานกับกะเหรี่ยงที่นี่) และคนไทย (เป็น

นายทุนทำไร่) อาศัยอยู่ร่วมกัน มีกลุ่มบ้านอยู่ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มบ้านป่าละอูบน และกลุ่มบ้านป่าละอูน้อย โดยมีประชากรทั้งสองกลุ่ม ดังนี้ (กองสงเคราะห์ชาวเขา, 2545)

ชื่อกลุ่มบ้าน	ประชากร				
	ชาย	หญิง	เด็กชาย	เด็กหญิง	รวม
ป่าละอูบน	160	140	120	110	530
ป่าละอูน้อย	15	14	20	11	60

เดิมที่ชาวกะเหรี่ยงเป็นชนที่ไม่มีนามสกุลใช้ แต่จะมีคำนำหน้าชื่อที่บ่งบอกเพศ โดย “หน่อ” เป็นคำนำหน้าชื่อผู้หญิง ส่วน “พะ” หรือ “จอ” เป็นคำนำหน้าชื่อผู้ชาย เช่น หน่อดำ หรือ จอดำ (แปลว่าลูกสาวหรือลูกชายคนสุดท้อง)

เมื่อต้องตั้งชื่อเป็นภาษาไทยบางคนอาจใช้ชื่อภาษากะเหรี่ยงแล้วแปลเป็นภาษาไทย อาจให้ครู ตชด. ตั้งให้ตามชอบ ขณะเดียวกันก็ยังใช้ชื่อกะเหรี่ยงในการติดต่อสื่อสารกันในกลุ่มตน ปัจจุบันมีการตั้งนามสกุลเหมือนคนไทยทั่วไป โดยชาวกะเหรี่ยงที่หมู่บ้านป่าละอูส่วนมากจะใช้นามสกุล “จันทร์อุปถัมภ์” ถึงแม้จะไม่ใชญาติกัน สำหรับนามสกุลจันทร์อุปถัมภ์นี้ได้มาจาก ฉายาของพระภิกษุในพระพุทธศาสนารูปหนึ่งซึ่งจำวัดอยู่ที่วัดมฤคทายวัน ในอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี พระรูปนี้เป็นที่เคารพนับถือของชาวกะเหรี่ยงสมัยก่อนมาก เนื่องจากว่ามีความเมตตาและอุปถัมภ์ค้ำจุนชาวกะเหรี่ยงมานาน รวมทั้งรับเลี้ยงดูลูกหลานชาวกะเหรี่ยงและสอนหนังสือ สอนศาสนาให้ ดังนั้นเมื่อมีการจัดตั้งนามสกุล จึงได้ใช้ชื่อนี้เพื่อเป็นเกียรติแก่พระรูปนี้

## 7. ประเพณี-วัฒนธรรม-ความเชื่อ

### การแต่งกาย

ชาวกะเหรี่ยงที่หมู่บ้านป่าละอูมีวัฒนธรรมในการแต่งกายเหมือนกับชาวกระเหรี่ยงสะกอ โดยทั่วไป ดังที่ได้กล่าวถึงแล้วในบทที่ 2 (ภาพที่ 4) นอกจากนี้ชาวกะเหรี่ยงที่หมู่บ้านป่าละอูยังมัดหน้าด้วยแป้งพม่า หรือแป้งที่ฝนจากเนื้อไม้ปะคู้เล็ก

### ความเชื่อ

ปัจจุบันชาวกะเหรี่ยงที่หมู่บ้านป่าละอู 70 % นับถือศาสนาคริสต์ อีก 30 % นับถือศาสนาพุทธ

ที่หมู่บ้านแห่งนี้ไม่มีสำนักสงฆ์หรือวัด แต่จะมีพระธุดงค์มาจำพรรษา ซึ่งอาจจะอยู่เป็นช่วงสั้นๆหรือเป็นเวลานาน ที่ถ้ำซึ่งอยู่ใกล้กับฝายน้ำของหมู่บ้านส่วนป่าละอูบน และมีพระธุดงค์มาสร้างศาลาที่พักอยู่ในส่วนป่าละอูน้อย ซึ่งเป็นเขตอุทยานแห่งชาติ โดยประมาณ 6 โมงเช้าของทุกวัน พระเหล่านี้ก็จะออกบิณฑบาตร สำหรับชาวกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธนั้น จะมีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาและชอบทำบุญ

นอกจากนี้ในบริเวณส่วนกลางหมู่บ้าน จะมีโบสถ์คริสต์อยู่ 1 แห่ง ซึ่งทุกวันอาทิตย์ชาวกะเหรี่ยงคริสต์ต่างหยุดงาน และแต่งชุดประจำเผ่าเข้ามาสวดมนต์ที่นี่ และเมื่อถึงวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันคริสต์มาส ก็จะมีการเข้าโบสถ์ และทำพิธีทางศาสนาด้วย ส่วนกลางคืนก็มีการแสดงประจำเผ่า ให้ความสนุกสนานกันทั้งกะเหรี่ยงคริสต์และพุทธ

ชาวกะเหรี่ยงมีประเพณีสำคัญ ที่ยังคงปฏิบัติสืบทอดกันมาอยู่จนถึงทุกวันนี้ คือ ประเพณีไหว้พระจันทร์ เดิมทีเป็นพิธีการสำหรับชาวกะเหรี่ยงทุกคน แต่เมื่อผู้คนหันมานับถือศาสนาคริสต์หรือพุทธ พิธีการนี้จึงยังคงมีปฏิบัติเฉพาะชาวกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธเท่านั้น

#### พิธีไหว้พระจันทร์ (ภาพที่ 5)

รูปแบบของงานจะมี 2 แบบ คือ งานไหว้พระจันทร์ใหญ่กับไหว้พระจันทร์เล็ก งานไหว้พระจันทร์ใหญ่มีปีละ 2 ครั้ง ครั้งแรกก่อนฤดูการทำไร่ คือ ระหว่างเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม เรียกว่า “ห่อล่าซื่อ” การประกอบพิธีครั้งที่ 2 ทำหลังฤดูกาลเกี่ยวข้าวเสร็จแล้ว ประมาณเดือนมกราคมถึงกุมภาพันธ์ เรียกว่า “ห่อนิซื่อ” ถ้าทำหลังจากนี้จะไม่ดีเพราะเป็นลางบอกให้รู้ว่า การทำไร่หรือกิจกรรมใดๆจะไม่ประสบความสำเร็จ ทั้งสองครั้งจะทำครั้งละสองวัน ในวันขึ้น 14 ค่ำ และวันขึ้น 15 ค่ำ ซึ่งสมัยก่อนนั้นจะทำพิธีถึงสามวัน ส่วนพิธีไหว้พระจันทร์เล็กจะทำทุกเดือนเดือนละ 2 ครั้ง คือ วันขึ้น 14 ค่ำ วันขึ้น 15 ค่ำ และวันแรม 14 ค่ำ วันแรม 15 ค่ำ โดยทุกคนที่มาร่วมงานจะสวมชุดประจำเผ่า เนื่องจากสมัยก่อนชาวกะเหรี่ยงต้องทำไร่ ทำให้ต้องใช้พื้นที่มาก ดังนั้นแต่ละหลังคาเรือนจะตั้งอยู่ห่างกัน เมื่อบ้านไหนถึงเวลาไหว้พระจันทร์ จะมีการตีกลองเพื่อเป็นสัญญาณให้คนอื่น ๆ ได้ยินและรู้โดยทั่วกัน ซึ่งเมื่อปีหนึ่งมีการไหว้พระจันทร์ใหญ่ 2 ครั้ง และมีชาวกะเหรี่ยงมาร่วมงานจำนวนมาก ทำให้ได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์กัน และช่วยเหลือกันเพื่อทำให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ดังนั้นประเพณีไหว้พระจันทร์นี้นับได้ว่าเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ชาวกะเหรี่ยงมีความสามัคคีกัน

### ข้อห้าม

เมื่อถึงวันไหว้พระจันทร์ผู้ที่สืบทอดและนับถือประเพณีนี้ห้ามทำบาป คือ ห้ามฆ่าสัตว์ ห้ามดื่มของมึนเมา ห้ามพูดกล่าวร้าย ขณะและหลังพิธี 15 วัน ห้ามกินกบ ตะพาบ เต่า กุ้ง กวางและผักกูด บอน

### หิ้งพิธี

ตั้งไว้มุมหนึ่งของบ้านหรือกลางบ้าน ถ้าวางไว้ที่มุมบ้านความศักดิ์สิทธิ์หรือความยิ่งใหญ่ เทียบได้กับสำนักสงฆ์แต่ถ้าไว้กลางบ้านเทียบเท่ากับวัด โดยส่วนของบ้านที่วางหิ้งพิธีจะต้องยกพื้นสูงกว่าส่วนอื่น

หิ้งพิธีทำจากไม้ไผ่ มีเสาเก้าต้น ที่หัวเสาแต่ละต้นจะมีดอกไม้ประดับซึ่งทำจากกำมะระกำ โดยใช้ไม้ไผ่เหลาให้เป็นก้านยาว แล้วเสียบด้วยกำมะระกำที่ทำเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนโดยเสียบไขว้กันเป็นเครื่องหมายคุณ กิ่งละ สาม ห้า เจ็ด หรือเก้าคู่ นิยมใช้กิ่งละห้าคู่ เรียกว่า ดอกตัวเมีย ส่วนดอกตัวผู้เสียบไม้ระกำเป็นกากบาทกิ่งละหนึ่งคู่

แต่ละเสาของหิ้งพิธีมีดอกกราชชาติป่า (*Buddleja asiatica* Lour.) หรือเจียงพรัมมอญ (*Justicia gendarussa* Burm.f.) เสียบอยู่ด้วยคู่กับดอกที่ทำจากไม้ระกำ

### รูปแบบพิธี

พิธีกรรมมีทั้งของฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย โดยพิธีกรรมฝ่ายชายผู้ร่วมพิธีจะต้องแต่งชุดขาว ทั้งหมดและผู้หญิงจะนั่งบนพื้นที่ยกสูงซึ่งใช้ตั้งหิ้งพิธีไม่ได้

ก่อนเริ่มพิธีเฉพาะผู้ชายไปทำพิธีที่ต้นไม้ใหญ่ (ต้นไม้ใหญ่เลือกต้นอะไรก็ได้ที่แตกทรงพุ่มดี คุนษาเกรงขาม และไม่มีเถาวัลย์ปกคลุม เชื่อว่าจะทำให้เจ็บป่วย) เพื่อถวายเครื่องบูชากับเทวดา ในต้นไม้ ระหว่างที่ผู้ชายไปบูชาที่ต้นไม้ใหญ่ห้ามมิให้ผู้ที่มาร่วมงานเข้าขึ้นเรือน ถือเป็นกาลลงโทษสำหรับผู้ที่มาร่วมงานช้า พิธีเริ่มด้วยการจุดเทียน ซึ่งนิยมจุดเป็นคู่ที่หิ้งพิธี แล้วจึงมีการตีฉาบหรือเป่าเซาวัวเพื่อประกาศให้รู้ว่าจะมีการเริ่มพิธีแล้ว จากนั้นจึงร้องเพลงสวดในภาษากะเหรี่ยงซึ่งกล่าวถึงเรื่องราวเกี่ยวกับข้าว สักพักใหญ่ก็จะมีการร่วมรำวงโดยมีเครื่องดนตรีคือ แคน กลอง จากนั้นจึงมีการถวายเครื่องบูชาซึ่งได้แก่หมาก ปูน ห่อด้วยใบพลูคู่กับเทียนอีกหนึ่งเล่มใช้ด้วยสายสิญจน์มัดรวมกัน จัดวางในจาน จานละเจ็ดชุดแล้วจึงใช้ใบราชชาติป่า หรือเจียงพรัมมอญ วางบนมวนพลูมวนละใบ ถวายให้กับผู้นำในการทำพิธี ผู้ที่จะถวายเป็นใครก็ได้ คือ มีคนที่ทำหน้าที่ประจำ และถวายทั้งครอบครัวเพื่อให้เป็นสิริมงคลกับครอบครัว นอกจากนี้มีเครื่องบูชาที่เพิ่มผ้าขาวม้วนซึ่งมีความยาวเจ็ดศอกอีกสองชุด ผู้ที่จะถวายคือ 1) ผู้ที่มาเป็นสมาชิกใหม่ของพิธีไหว้พระจันทร์ 2) ผู้ที่แต่งงานกันมาถวายด้วยกันเปรียบเสมือนการจดทะเบียนสมรส ขณะถวายของบูชาให้กับผู้นำพิธีผู้ร่วมพิธีจะต้องมีการแตะตัวกันขณะเดียวกันผู้นำก็จะสวดมนต์จากนั้นจึงนำของบูชาไปวางบนหิ้งพิธี เมื่อถวายของดังกล่าวแล้วจึงถวายถาดข้าวเหนียวซึ่งประกอบด้วย

ข้าวหลาม (มีจู้) ข้าวปึก (มีตุ้ไป-ข้าวเหนียวหนึ่งตำผสมกับงาดำหนึ่ง) ข้าวห่อ (มีต่อ-ข้าวเหนียวห่อด้วยใบไผ่หรือใบตองแล้วหนึ่ง โดยข้าวห่อนี้จะห่อแบบตัวผู้กับตัวเมียนำมามัดรวมกัน เพราะเชื่อว่าเมื่อมีตัวผู้ต้องมีตัวเมียซึ่งจะทำให้มีลูกมีหลาน มีความอุดมสมบูรณ์) จัดใส่ถาดประดับด้วยสร้อยที่ร้อยด้วยลูกปัดหลากสี และมีด้ายสายสิญจน์วางอยู่ด้วย แล้วปักเทียนสามเล่ม ที่ปลายเทียนเสียบหมากที่ปอกเปลือกแล้ว

เมื่อถวายของบูชาเสร็จแล้วจึงร้องเพลงสวดซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการเจ็บป่วย นั่นคือมีการทำพิธีเรียกขวัญ เมื่อจบแล้วจะมีการผูกข้อมือให้ลูกหลาน จากนั้นจึงนำข้าวเหนียวที่บูชามาร่วมกันรับประทานโดยก่อนรับประทานจะต้องแบ่งส่วนเล็กน้อยเพื่อบูชาไว้บนหนึ่ง สำหรับข้าวเหนียวชนิดต่างๆเหล่านี้จะรับประทานกับน้ำผึ้งหรือมะพร้าวชูดที่เคี้ยวในน้ำตาล จากนั้นจึงแยกย้ายกันเข้านอน

รุ่งเช้าจะมีพิธีผูกข้อมืออีกครั้ง โดยใช้ของบูชาเหมือนกับที่ถวายพระจันทร์ตอนกลางคืน ซึ่งบ้านไหนที่ไม่ได้บูชาต้นไม้ใหญ่ตอนหัวค่ำก็จะไปบูชาตอนเช้าตรู่ เป็นอันเสร็จพิธี ซึ่งทั้งสองคืนจะปฏิบัติเหมือนกัน

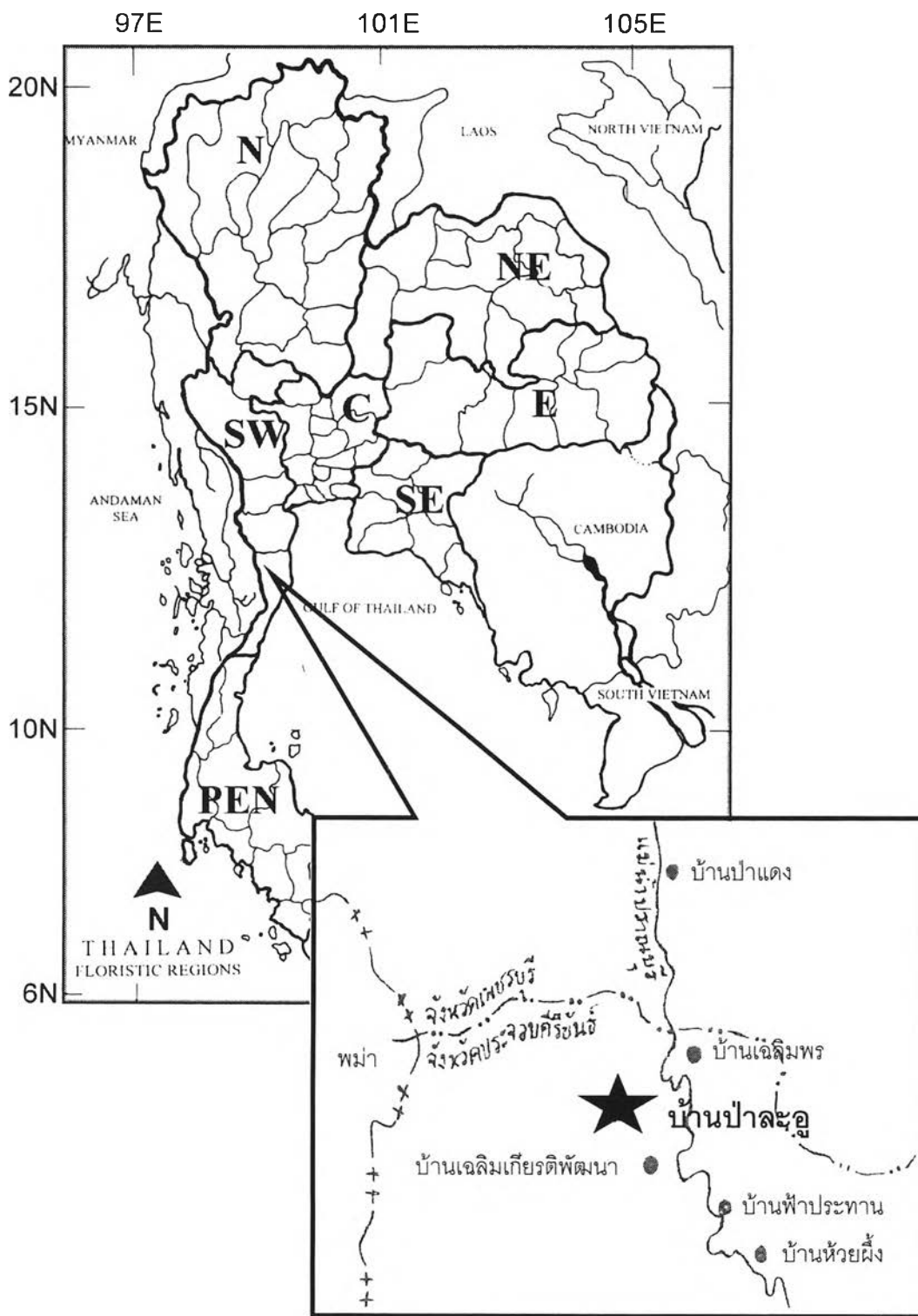
### พิธีเรียกขวัญ

เป็นพิธีกรรมของชาวกะเหรี่ยงที่ปฏิบัติสืบเนื่องกันมาช้านานเมื่อมีสมาชิกภายในครอบครัวเจ็บป่วยเพราะมีความเชื่อว่าขวัญหายไป ดังนั้นจึงต้องทำพิธีเรียกขวัญ ซึ่งของที่ใช้บูชาจะเหมือนกับที่ใช้ในพิธีไหว้พระจันทร์ โดยกลางวันจะมีการเตรียมงานคือหุงข้าวเหนียวต้ม ทำข้าวห่อข้าวหลาม พิธีเริ่มทำในเวลากลางคืน เมื่อถึงเวลาผู้นำพิธีจะใช้เครื่องดนตรีคือฉาบ แคน ให้เสียงดนตรีเพื่อเป็นการบอกกล่าวแก่สมาชิกว่าได้เวลาเริ่มพิธีแล้ว จากนั้นผู้นำพิธีจะนำของบูชาคือ กะละมังที่ใส่ข้าวเหนียวต้ม ข้าวหลาม ข้าวห่อ หมากพลู มีสร้อยที่ทำจากโลหะและด้ายสายสิญจน์วางอยู่ นำไปวางที่บันได ผู้ทำพิธีใช้ไม้เคาะที่หัวบันไดทั้งสองด้านและสวดไปพร้อมกัน จากนั้นจึงนำของบูชามาที่เตาหุงข้าวพร้อมกับเคาะและสวดเหมือนกับที่ทำที่บันได เมื่อเสร็จแล้วจึงทำพิธีสวดมนต์ ต่อมาผู้นำพิธีเข้าทรงเรียกขวัญของคนป่วยให้มาอยู่กับตัว แล้วจึงสวดมนต์อีกครั้ง เมื่อเวลาประมาณเที่ยงคืนจึงใกล้เสร็จพิธี ผู้นำพิธีผูกข้อมือให้คนป่วย แล้วจึงผูกให้กับผู้มาร่วมงานที่ต้องการ สุดท้ายก็มีการกินข้าวเหนียวที่ใช้บูชา

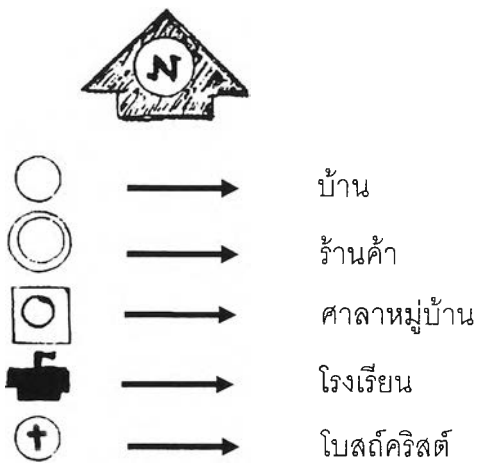
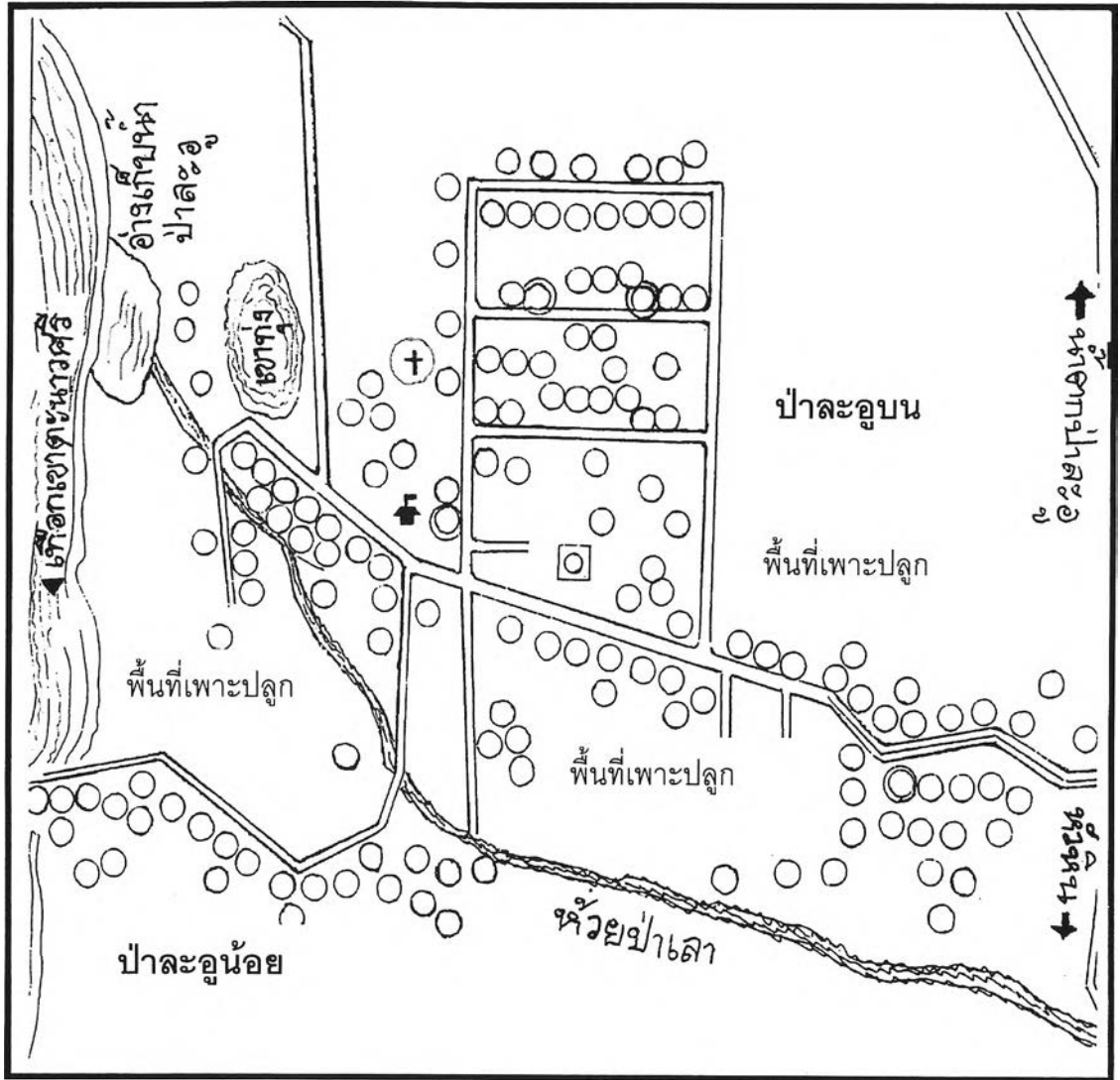


## 8. อาชีพและความเป็นอยู่

ชาวกะเหรี่ยงที่หมู่บ้านป่าละอูดำรงชีวิตอยู่อย่างง่ายๆ โดยการบริโภคพืชผักที่ได้มาจากธรรมชาติ เช่น ในลำคลอง ไนไร่ หรือจากป่า และจะมีรายได้หลักมาจากการทำงานรับจ้าง เช่น รับจ้างทำงานไนไร่นายทุนคนไทยในหมู่บ้าน หรืออาจออกมาหางานทำนอกหมู่บ้านซึ่งจะมีรายได้มากกว่าทำในหมู่บ้าน และบางโอกาสก็จะเข้าป่าหาของป่ามาขาย เช่น ตั้วบั้ง กระเจง พืชป่าเช่น สะตอ เหยียง หรือสมุนไพรร และน้ำผึ้ง



ภาพที่ 1 แสดงที่ตั้งของหมู่บ้านป่าละอู



ภาพที่ 2 แสดงแผนผังภายในหมู่บ้านป่าละอู (ไม่มีอัตราส่วน)



### ภาพที่ 3 พื้นที่ศึกษา

a-d พื้นที่ป่าละอูบน

a. ป้ายหน้าหมู่บ้าน

c. สวนสมุนไพร รร. ตชด. เก็บรวบรวมภูมิปัญญากระทรวง

e-h พื้นที่ป่าละอูน้อย (เขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน)

e. ทางเข้าหมู่บ้านสวนป่าละอูน้อย

g. ผืนป่าอันอุดมสมบูรณ์ในเขตอุทยานฯ

b. ป่าชุมชนของหมู่บ้าน

d. อ่างเก็บน้ำป่าละอู

f. พื้นที่ปลูกป่าถาวรทดแทนพื้นที่ทำไร่เลื่อนลอย

h. น้ำตกป่าละอูน้อย



ภาพที่ 4 การแต่งกายของชาวกะเหรี่ยงที่หมู่บ้านป่าละอู

a-e ชาวกะเหรี่ยงกับเสื้อผ้าตามเพศและวัย

a. เด็กหญิงกะเหรี่ยงพุทธ

b. ผู้เฒ่าชาย-หญิงชาวกะเหรี่ยงพุทธ

c. เด็กหญิงกะเหรี่ยงคริสต์

d. หญิงกะเหรี่ยงคริสต์ที่แต่งงานแล้ว

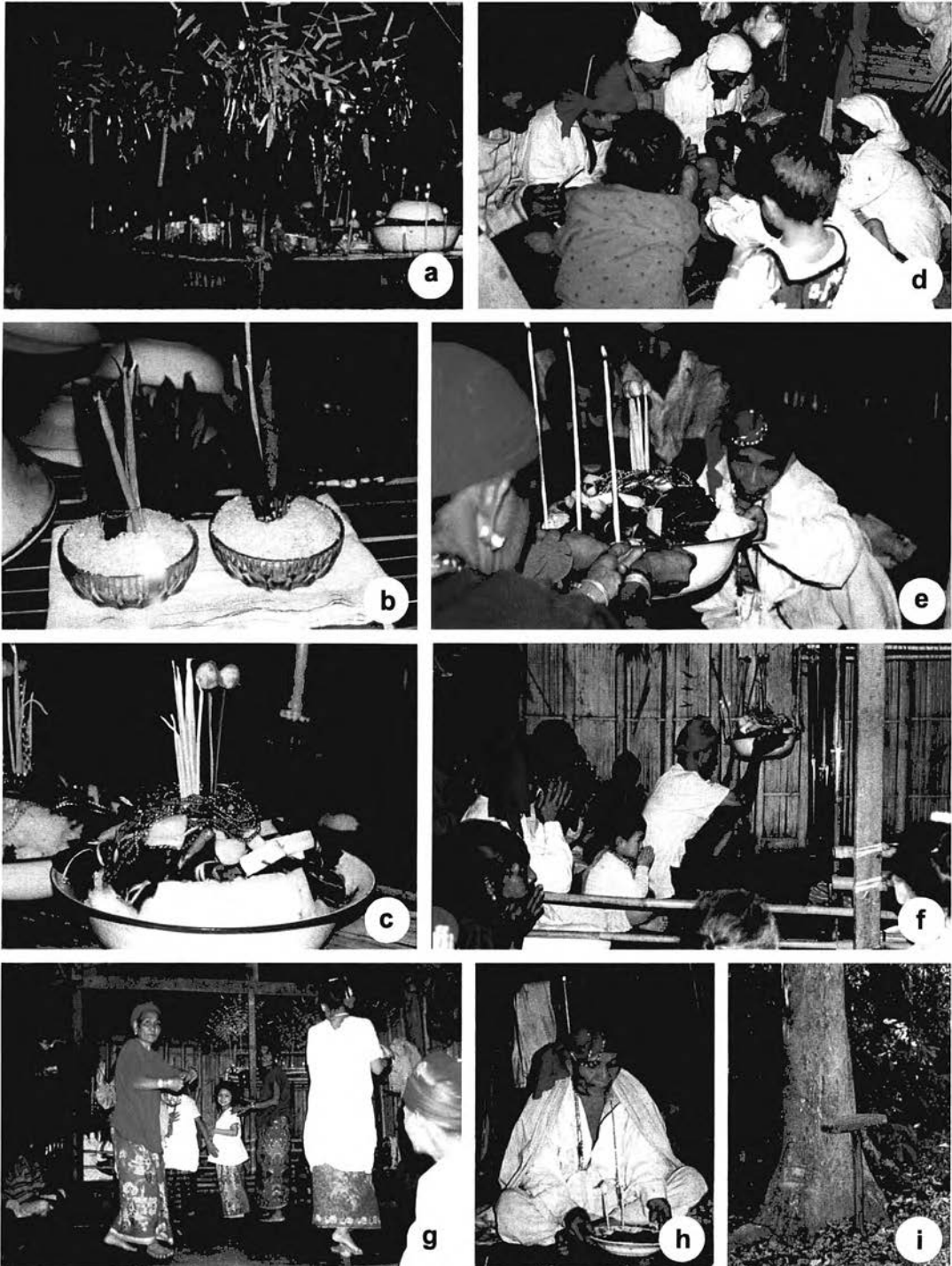
e. ชายหนุ่มกะเหรี่ยงคริสต์

f. เด็กกะเหรี่ยงมัดหน้าด้วยแป้งพม่าหรือจากเนื้อไม้ปะคัยเล่

g-h ชาวกะเหรี่ยงกับเครื่องประดับ

g. สร้อยขวัญ คล่องคอตั้งแต่ยังเด็ก

h. ตุ้มหูเงินวงใหญ่



ภาพที่ 5 พิธีไหว้พระจันทร์

- |   |  |
|---|--|
| a. หิ้งพิธีประดับด้วยดอกไม้จากแกนกลางใบระกำและราชวดีป่า                       | b. เครื่องบูชา : ข้าวสาร พลู ราชวดีป่า |
| c. กะละมังบูชาที่มีข้าวเหนียวประเภทต่างๆ                                      | d. ล้างเท้าผู้นำพิธีก่อนประกอบพิธี     |
| e. ถวายกะละมังข้าวเหนียวแก่ผู้นำพิธี  | f. ผู้นำพิธีถวายของบูชาให้เทวดา        |
| g. รำวงบูชาเทวดา  | h. ผู้นำพิธีเข้าทรงเพื่อทำการเรียกขวัญ |
| i. ต้นไม้ใหญ่ที่ทำพิธีบูชาเทวดาในป่า สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ห้ามผู้หญิงเกี่ยวข้อง |  |